

Μετα-αποικιακές σπουδές και Διαπολιτισμική Λογοτεχνία

ΣΧΟΛΗ	Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Τμήμα Γλωσσικών και Διαπολιτισμικών Σπουδών		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΛΣ 7528	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Ζ' (7ο)
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΤΑ-ΑΠΟΙΚΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>Σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	4 ώρες	5 ECTS	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	-		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι. Η βιβλιογραφία δίνεται και στα αγγλικά. Δίνεται επίσης η επιλογή αξιολόγησης με γραπτή εξέταση και γραπτή ή προφορική εργασία στα αγγλικά.		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.uth.gr/modules		

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

και Παράρτημα Β

- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Στόχος του μαθήματος είναι:

1. Η εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με τη μετα-αποικιακή θεωρία και κριτική, καθώς και με αντιπροσωπευτικά έργα της διαπολιτισμικής λογοτεχνικής παράδοσης.
2. Η γνωριμία τους με τα μεθοδολογικά εργαλεία των μετα-αποικιακών και των διαπολιτισμικών λογοτεχνικών σπουδών.
3. Ο προβληματισμός τους γύρω από πολιτικά και πολιτισμικά φαινόμενα που στηρίζονται σε ασύμμετρα πλαίσια εξουσίας, και διαπραγμάτευσης ταυτοτήτων στο πλαίσιο της

αποικιοκρατίας και της από-αποικιοποίησης, της πολιτισμικής κινητικότητας, της μετανάστευσης, της εξορίας και του εκπατρισμού.

4. Η καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής σκέψης και των αναγνωστικών και κριτικών τους δεξιοτήτων.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, ο φοιτητής και οι φοιτήτριες θα πρέπει:

1. Να έχουν κατανοήσει το αντικείμενο των μετα-αποικιακών και διαπολιτισμικών λογοτεχνικών σπουδών, να έχουν αποκτήσει τη βασική επιστημονική ορολογία και να έχουν εξοικειωθεί με διαφορετικά είδη διαπολιτισμικής λογοτεχνίας.

2. Να έχουν κατανοήσει, μέσα από τη θεωρία και παραδείγματα, τις διαφορετικές θεωρητικές και κριτικές προσεγγίσεις στη λογοτεχνία μέσα από το πρίσμα της μετα-αποικιακής κριτικής, αλλά και τα όρια στις προσεγγίσεις αυτές.

3. Να έχουν γίνει καλύτεροι αναγνώστες, ικανοί να αξιολογούν επιλογές των δημιουργών στα ιστορικά και πολιτικά τους συμφραζόμενα, να θέτουν ερωτήματα και να σχεδιάζουν, σε ένα πρώτο επίπεδο, το είδος της έρευνας που θα απαιτούσε η διερεύνησή τους.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση

δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και

ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε

θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και

επαγωγικής σκέψης

Το μάθημα αποσκοπεί στην καλλιέργεια των παρακάτω ικανοτήτων:

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση των απαραίτητων τεχνολογιών

Αυτόνομη εργασία και ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές και διεπιστημονικό περιβάλλον

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Οριενταλισμός

Ο παλαιστίνιος διανοούμενος Έντουαρντ Σαΐντ: σταθμοί της ζωής και του έργου του. Η μελέτη του *Οριενταλισμός* (1978) με την οποία εγκαινιάζονται οι μετα-αποικιακές σπουδές.

2. Θεωρητικά κείμενα αναφοράς

Φραντς Φανόν, *Της γης οι κολασμένοι* (1961)· Χόμι Μπάμπα, *The Location of Culture* (1994)· Στίβεν Γκρίνμπλατ, *Cultural Mobility: A Manifesto* (2009), Γκαγιάτρι-Τσακραβόρτι Σπίβακ, *Μπορούν οι υποτελείς να ομιλούν;* (1988).

3. Ταξιδιώτες και περιηγητές, 18ος-20ός

Ταξίδια στην Ελλάδα και τη Μέση Ανατολή. Τόποι της περιηγητικής λογοτεχνίας: τα αρχαία ερείπια και η «σύγχρονη θλίψη», η κειμενική προσέγγιση στους τόπους και τα μνημεία, εξωτισμός. Η γυναικεία ματιά. Αποσπάσματα από έργα των: Φρανσουά-Ρενέ Σατωμπριάν, Γκυστάβ Φλωμπέρ, Μαίρη Νίσμπετ (λαίδη Έλγκιν), Βιρτζίνια Γουλφ.

4. Η Αυτοκρατορία σε κρίση

Η λογοτεχνία της Κοινοπολιτείας στα χρόνια πριν την κατάρρευση. Βρετανοί συγγραφείς στην Ανατολή, ανάμεσα σε δύο κόσμους. Τζορτζ Όργουελ, «Πυροβολώντας έναν ελέφαντα» (1936)- Σώμερσετ Μομ, «Η δύναμη της περιστάσης» (1963).

5. Η καρδιά του σκότους

Η ζωή και το έργο του πολωνικής καταγωγής πεζογράφου Τζόζεφ Κόνραντ. Η νουβέλα *Η καρδιά τους σκότους* (1899) και η σύγχρονη πρόσληψή της. Η Αφρική ως το «άλλο» της πολιτισμένης Ευρώπης ή μια κριτική της βικτωριανής κοινωνίας της εποχής; Τσινούα Ατσέμπε, «Μια εικόνα της Αφρικής: Ρατσισμός στην Καρδιά του σκότους του Κόνραντ» (1977).

6. Η αφρικανική ματιά

Η εμπειρία της αποικιοκρατίας και της απο-αποικιοποίησης στην Αφρική. Υβριδικές πολιτισμικές και συγγραφικές ταυτότητες. Η επιλογή της αγγλικής γλώσσας. Η διεύρυνση του παγκόσμιου λογοτεχνικού κανόνα τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αι. Τσινούα Ατσέμπε, *Τα πάντα γίνονται κομμάτια* (1958). Γουόλε Σογίνκα, ποιήματα.

7. Σατανικοί σίχοι

Η περίπτωση του ινδικής καταγωγής Βρετανού πεζογράφου Σάλμαν Ρούσντι, που με το έργο του *Σατανικοί σίχοι* (1988) προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στο μουσουλμανικό κόσμο. Η συζήτηση στη δημόσια σφαίρα. Μεταμοντερνισμός, μαγικός ρεαλισμός και ιστορική μυθοπλασία. Αποσπάσματα από τα έργα *Ο Χαρούν και η θάλασσα των παραμυθιών* (1990), *Ανατολή – Δύση* (1994).

8. Μεσογειακές ταυτότητες

Οικοδεσπότες και φιλοξενούμενοι στην Αίγυπτο και την Αλγερία. Το ξενοδοχείο ως τόπος στη διαπολιτισμική λογοτεχνία. Αλμπέρ Καμύ, *Η εξορία και το βασίλειο* (1957). Ναγκίμπ Μαχφούζ, *Μιραμάρ* (1967).

9. Διασπορικές ταυτότητες I: Επιστροφές

Η επιστροφή στον τόπο και τον χρόνο της παιδικής ηλικίας ως εμπειρία καταστατική για τη διαμόρφωση της συγγραφικής ταυτότητας. Η Ανατολή μέσα από τα μάτια συγγραφέων που ανατράφηκαν ή σταδιοδρόμησαν στη Δύση. Ορχάν Παμούκ, *Ίστανμπουλ. Πολη και αναμνήσεις* (2005), Μοσίν Χαμίντ, *Ο απρόθυμος φονταμενταλιστής* (2007).

10. Διασπορικές ταυτότητες II: Η φεμινιστική ματιά

Μεταναστευτικά ρεύματα στην Αμερική στο δεύτερο μισό του 20ού αι. Το αίτημα της γυναικείας χειραφέτησης και η αμφιταλάντευση ανάμεσα στις ασιατικές ρίζες, τα προγονικά στερεότυπα και το νέο πολιτισμικό περιβάλλον της Αμερικής. Μαξίν Χογκ Κίγκστον, *Γυναίκα πολεμίστρια* (1976). Τζούμπα Λαχίρι, *Διερμηνέας ασθενειών* (1999).

11. Η Δύση ανακαλύπτει τη σύγχρονη Ελλάδα

Η ανακάλυψη της Ελλάδας από βρετανούς και αμερικανούς συγγραφείς στις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Χένρυ Μίλλερ, *Ο κολοσσός του Μαρουσιού* (1941). Αποσπάσματα από την τηλεοπτική σειρά *The Durrells*. Η βρετανική κατοχή της Κύπρου στη λογοτεχνία. Λώρενς Ντάρρελ, *Πικρολέμονα* (1957). Ρόδης Ρούφος, *Η χάλκινη εποχή* (1960).

12. Η επιστροφή των βαρβάρων και το καβαφικό αρχείο

Ο Καβάφης, ο Τσίρκας και το αγγλικό αποικιοκρατικό καθεστώς της Αιγύπτου. Κρυμμένα ποιήματα και σημειώματα του Καβάφη. Στρατής Τσίρκας, *Νουρεντίν Μπόμπα* (1958)-*Ο Καβάφης και η εποχή του* (1959). Γιάννης Παπαθεοδώρου, «The Return of the Barbarians and the Colonial Order of the Archive». Αποσπάσματα από το ντοκιμαντέρ *Εποχές και συγγραφείς: Στρατής Τσίρκας*.

13. Διαπολιτισμικές και μετα-αποικιακές σπουδές

Πέρα από το πλαίσιο των ασύμμετρων σχέσεων εξουσίας: ζώνες επαφής, πολιτισμική κινητικότητα και πνευματικές ωσμώσεις.

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Πρόσωπο με πρόσωπο.																
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	Προβολή συνοδευτικών διαφανειών στις διαλέξεις με σημειώσεις, καθώς και οπτικοακουστικό υλικό (εικαστικά έργα, φωτογραφίες, μουσική/τραγούδι, ταινίες). Χρήση του e-class για επικοινωνία με τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.																
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ <i>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</i> <i>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε</i>	<table border="1"><thead><tr><th>Δραστηριότητα</th><th>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th></tr></thead><tbody><tr><td>Διαλέξεις</td><td>35 ώρες</td></tr><tr><td>Διαδραστική διδασκαλία</td><td>25 ώρες</td></tr><tr><td>Αυτόνομη μελέτη θεωρητικών κειμένων και πρωτογενών πηγών</td><td>60 ώρες</td></tr><tr><td>Προετοιμασία και παρουσίαση εργασιών</td><td>10 ώρες</td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td>Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)</td><td>130 ώρες</td></tr></tbody></table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Διαλέξεις	35 ώρες	Διαδραστική διδασκαλία	25 ώρες	Αυτόνομη μελέτη θεωρητικών κειμένων και πρωτογενών πηγών	60 ώρες	Προετοιμασία και παρουσίαση εργασιών	10 ώρες					Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	130 ώρες
	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου															
	Διαλέξεις	35 ώρες															
	Διαδραστική διδασκαλία	25 ώρες															
	Αυτόνομη μελέτη θεωρητικών κειμένων και πρωτογενών πηγών	60 ώρες															
	Προετοιμασία και παρουσίαση εργασιών	10 ώρες															
Σύνολο Μαθήματος (25 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	130 ώρες																

<p>επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	
<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Τα κριτήρια αξιολόγησης αναφέρονται ρητά κατά τη διάρκεια της πρώτης εισαγωγικής διάλεξης. Επίσης, είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεκαίτευσης eclass του πανεπιστημίου, στην περιγραφή του μαθήματος.</p> <p>Η αξιολόγηση γίνεται μέσα από δύο γραπτές εξετάσεις, την ενδιάμεση και την τελική, και παρουσίαση ατομικής ή ομαδικής εργασίας.</p>

-Βασικό εγχειρίδιο:

Αθηνά Αθανασίου (επιμ.) (2016). *Αποδομώντας την αυτοκρατορία. Θεωρία και πολιτική της μετααποικιακής κριτικής*, Αθήνα: Νήσος.

-Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ατσέμπε, Τσινούα (2003). *Τα πάντα γίνονται κομμάτια*, μτφρ. Κ. Χαλμούκου, Αθήνα: Λιβάνης.

Καμύ, Αλμπέρ (2005). *Η εξορία και το βασίλειο*, μτφρ. Ν. Καρακίτσου-Ντουζέ, Αθήνα: Καστανιώτης.

Κολοκοτρώνη, Βασιλική και Ευτέρπη Μήτση (2005). *Στη χώρα του φεγγαριού. Βρετανίδες περιηγήτριες στην Ελλάδα (1718-1932)*, μτφρ. Σ. Αυγερινού, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.

Κόνραντ, Τζόζεφ (1999). *Η καρδιά του σκοτούς*, μτφρ. Α. Παπαθανασοπούλου, Αθήνα: Πατάκης.

Λαχίρι, Τζούμπα (2001). *Διερμηνέας ασθενειών*, μτφρ. Μπ. Κουμπαρέλη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαχφούζ, Ναγκίμπ (2008). *Μιραμάρ*, μτφρ. Μ. Χωρεάνθη. Αθήνα: Ψυχογιός.

Ντάρρελ, Λώρενς (1980). *Πικρολέμονα*, μτφρ. Αιμ. Χουρμούζιος, Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.

- Όργουελ, Τζωρτζ (2018). *Πυροβολώντας έναν ελέφαντα*, μτφρ. Ν. Κούρκουλος, Αθήνα: Ναυτίλος.
- Παμούκ, Ορχάν (2020). *Ιστανμπούλ. Πόλη και αναμνήσεις*, μτφρ. Στ. Βρετού, Αθήνα: Πατάκης.
- Παπαθεοδώρου, Γιάννης (2021). «The Return of the Barbarians and the Colonial Order of the Archive», *boundary 2* 48.2, 161-176.
- Ρούσντι, Σάλμαν (2003). *Ο Χαρούν και η θάλασσα των παραμυθιών*, μτφρ. Ρ. Τουρκολιά-Κυδωνιέως, Αθήνα: Ψυχογιός.
- Ρούσντι, Σάλμαν (1998). *Ανατολή-Δύση*, μτφρ. Μ. Αγγελίδου, Αθήνα: Ψυχογιός.
- Ρούφος, Ρόδης (2011). *Η χάλκινη εποχή. Το μυθιστόρημα του κυπριακού αγώνα*, Αθήνα: Εστία.
- Σαΐντ, Έντουαρντ (1996). *Οριενταλισμός*, μτφρ. Φ. Τερζάκης, Αθήνα: Νεφέλη.
- Σαΐντ, Έντουαρντ (2006). *Αναστοχασμοί για την εξορία και άλλα δοκίμια λογοτεχνικής και πολιτισμικής θεωρίας*, μτφρ. Γ. Παπαδημητρίου, Αθήνα: Scripta.
- Σατωμπριάν, Φρανσουά-Ρενέ (1860). *Οδοιπορικόν εκ Παρισίων εις Ιεροσόλυμα και εξ Ιεροσολύμων εις Παρισίους I & II*, μτφρ. Εμμανουήλ Ροΐδης, Αθήνα: Συλλογή / Αφοί Τολίδη.
- Σογίνκα, Γουόλε (2011). *Η Σαμαρκάνδη και άλλα ποιήματα*, μτφρ. Ε. Χατζή, Αθήνα: Γαβριηλίδης.
- Σπίβακ, Γκαγιάτρι-Τσακραβόρτι (2018). *Μπορούν οι υποτελείς να ομιλούν;*, μτφρ. Χ. Κολύρη και Π. Τριτσιμπίδας, Αθήνα: Επέκεινα.
- Φανόν, Φραντς (1982). *Της γης οι κολασμένοι*, μτφρ. Α. Αρτέμη, Αθήνα: Κάλβος.
- Φλωμπέρ, Γουσταύος (2007). *Το ταξίδι στην Ελλάδα*, μτφρ. Π. Α. Ζάννας, πρόλογος: Κ. Θ. Δημαράς, Αθήνα: Ολκός.
- Χαμίντ, Μοσίν (2008). *Ο απρόθυμος φονταμενταλιστής*, μτφρ. Π. Ισχυρίδου, Αθήνα: Πάπυρος.
- Χονγκ-Κίνγκστον, Μαξίν (2002). *Γυναίκα πολεμίστρια. Τα απομνημονεύματα μιας κοριτσιίστικης ηλικίας ανάμεσα σε φαντάσματα*, μτφρ. Β. Κλιάφα, πρόλογος: Χριστιάνα Λαμπρινίδη, Αθήνα: Κοχλίας.
- Bhabha, Homi (1994). *The Location of Culture*, Νέα Υόρκη / Λονδίνο: Routledge.
- Greenblatt, Stephen et al (ed.) (2009). *Cultural Mobility: A Manifesto*. Νέα Υόρκη: Cambridge University Press.
- Pratt, Mary Louise (1991). "Arts of the Contact Zone", *Profession*, 33-40.
- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:
- Postcolonial Studies, Encounters, boundary 2, Revue de littérature comparée, Comparative Literature, Comparative Literary Studies*

